

POLYÁK GÁBOR: MÉDIASZABÁLYOZÁS, MÉDIAPOLITIKA
(BUDAPEST – PÉCS: GONDOLAT – PTE 2015) 336.

Polyák Gábor a 2010-től formálódó magyar médiaszabályozás egyik legerőteljesebb kritikus, ¹ és e meglehetősen szépszámú csoportból azon kevesek egyike, aki valóban szakmai alapon igyekezett bemutatni e szabályozás hibáit, vagy ahogyan talán ő fogalmazna: bűneit. E sorok írója legtöbbször vele ellentétes szakmai álláspontot foglalt el, ² és sokszor érezte úgy, hogy e vitáknak egy ponton túl – az álláspontok megmerevedése, a „saját igaz” minden egyes eleméhez való görcsös ragaszkodás mint kommunikációs eszköz, valamint a szakmai álláspontok és a mindenkori közpolitika itthon szinte természettől adott divergenciája miatt – különösebb értelmük, hasznuk nincsen, sem a tudományos diskurzust, sem a szélesebb nyilvánosság tájékozottságának ügyét nem viszik előbbre.

A kimozdíthatatlanságának nehézségében költői túlzással szinte a nagy háború nyugati frontjának megmerevedéséhez hasonlítható vita állóvízbe dobott követ ez az új kötet, mely eleget tesz a tudományos publikációk két legfontosabb követelményének: az egyes eltérő álláspontok bemutatásában kiegyensúlyozottságra törekvő, de a szerző markáns véleményét nem elhallgató írást olvashatunk. A kötet átfogó, madártávlatból készített képet kíván adni a médiaszabályozás és a médiapolitika legfontosabb kérdéseiről. Ez azt is jelenti, hogy az egyes, szólás- és sajtószabadság-jogi kérdések vagy a médiaszabályozás egyes részkérdései nem szisztematikusan, és sehol nem a részletekbe menő alaposítással kerülnek elő. Ez a módszer alkalmas arra, hogy pontos képet adjon a szerző médiajogi felfogásáról, anélkül, hogy elsüllyedne olyan, végeleáthatatlanul tárgyalható kérdések mocsarában, mint

* Tudományos munkatárs, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, 1014 Budapest, Országház u. 30.
E-mail: fekete.balazs@tk.mta.hu.

¹ POLYÁK Gábor: „A médiapiac szabályozása az új médiatörvényben” *Médiakutató* 2011/1; MAJTÉNYI László – POLYÁK Gábor: „A szabadság hazai hagyományának megtagadása – új médiatörvények Magyarországon” *Közjogi Szemle* 2011/1. 1–13.

² KOLTAY András – LAPSÁNSZKY András: „Az új magyar médiaszabályozás alkotmányossági kérdései” *Iustum Aequum Salutare* 2011/2. 31–141.

a közszereplők személyiségvédelmé,³ a gyűlöletbeszéd korlátozása,⁴ az általános polgári és büntetőjogi szabályokon túli szükséges tartalomszabályozás,⁵ a gyermekek védelme a médiától,⁶ a kommentekért való szolgáltatói felelősség,⁷ a médiapluralizmust támogató jogi eszközök mibenléte és kívánatossága (a tulajdoni koncentrációk korlátozásától a válaszadási jogon át a politikai reklámok közzétételének lehetőségéig),⁸ vagy a médiahatóság közigazgatási hatósági eljárásának és az abban alkalmazható szankciók rendszerének részletszabályai.⁹

A kötet egésze erőteljes jelzés arra, hogy a médiaszabályozás soha nem képes tartósan rendezni a médiával kapcsolatban egyáltalán rendezhető életviszonyokat, a mindenkor hatályos médiaszabályozás már születésekor kicsit ódivatú, némileg dohszagú. Ennek oka a folyamatos és gyors változás, amely újabb és újabb szereplőket, azokkal pedig újabb és újabb kérdéseket hoz felszínre. Ilyen új szereplőnek nevezi például a szerző a „forgalomirányítókat” (keresőmotor-szolgáltatók, a *social media* egyes szolgáltatásai, 25. o.), akiknek a feladata nem a tartalom-előállítás, hanem a közvetítés az előállítók és a közönség között, de akik valójában nem a kreatív döntéshozatal lehetőségétől megfosztott közlekedési rendőrként, hanem a folyamat aktív alakítójaként vannak jelen, így igencsak befolyásolják (bizonyos, sajátos értelemben szerkesztik) a közönséghez eljutó tartalmak körét.¹⁰

A médiára vonatkozó jogi szabályozás – amely tehát jóval szélesebb körű, mint pusztán a médiatörvény – azon jellegzetessége, hogy a pillanat megragadásán túl nem képes a jövő fejleményeit is előre jogi úton kezelni, egyáltalán nem olyan nagy baj. Egyfelől, időt kell hagyni arra, hogy a szabályozás megtalálja a megfelelő válaszokat, vagy éppen meggyőződjünk arról, hogy egy adott kérdés nem kezelhető szabályozási eszközökkel, másfelől pedig ez az örök megkésettség amúgy is elkerülhetetlen. A médiajogászok is tehát a pillanat művészei, legalábbis mesterei. Azonban amikor az új és új jelenségekre adható jogi válaszokat keressük, nem felejthetjük el, hogy a médiaszabályozás alapjaként megtalálhatóak azon alapvető értékek, megfontolások, amelyek az évszázadokkal sem változnak. Az Egyesült Államok Legfelső Bírósága a mai napig Oliver Wendell Holmes lassan százéves

³ KOLTAY András: „A közéleti szereplők hírnév- és becsületvédelmének kérdései Európában, különös tekintettel a magyar jogrendszerre” in KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején* (Budapest: Wolters Kluwer 2014) 13–95.

⁴ KOLTAY András (szerk.): *A gyűlöletbeszéd korlátozása Magyarországon. Alkotmányos és jogalkalmazói megközelítések, európai kitekintéssel* (Budapest: Wolters Kluwer 2013).

⁵ KOLTAY András – NAGY Dóra: „A médiaszolgáltatások tartalmára vonatkozó speciális szabályozás” in KOLTAY András – NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog* (Budapest: Wolters Kluwer 2015) 579–608.

⁶ SZIKORA Tamás: „A kiskorúak védelme” in KOLTAY–NYAKAS (5. lj.) 286–306.

⁷ NÁDORI Péter: „Kommentek a magyar interneten: a polgári jogi gyakorlat” *In Medias Res* 2012/2. 319–333.

⁸ NYAKAS Levente: „A médiapluralizmus nyomában – Elméleti alapvetések, valamint kísérletek az elmélet megvalósítására az EU audiovizuális médiapolitikájában” in KOLTAY–TÖRÖK (3. lj.) 441–496.

⁹ LAPSÁNSZKY András: „A médiaigazgatás szervezete, működése, eljárásrend és felelősség a médiaszabályozásban” in KOLTAY–NYAKAS (5. lj.) 785–908.

¹⁰ KOLTAY András: „Átalakuló sajtószabadság – az állam jövőbeni feladatai a demokratikus nyilvánosság erősítése érdekében” *Új Magyar Közigazgatás* 2014/4. 32–40.

bírói véleményeiből¹¹ indul ki a szólásszabadságot érintő ügyekben, az amerikai jogtudomány képviselői ma is John Stuart Mill százötven éves mondatait¹² boncolgatják, újra és újra párhuzamosan a külső környezet változtával. Hasonlóképpen, amit a magyar reformkor nagyjai, Széchenyi,¹³ Deák,¹⁴ Kossuth,¹⁵ Dessewfy,¹⁶ Eötvös¹⁷ és a többiek gondoltak és írtak a szólásszabadságról és a sajtóról, az ma is mond nekünk valamit, és ha el is vetnénk egy-egy gondolatukat, azok a mai vitáinkban is legalábbis relevánsak és értelmezhetők. A média mint a demokratikus nyilvánosság motorja, a tömegtársadalmak agórája nem újkeletű gondolat,¹⁸ az emberi személyiség kiteljesedéséhez szükséges autonómiájának biztosítása mint a szólás- és sajtószabadság védelmének egyik fő vezérfonala szintén nem az.¹⁹ A médiától ettől függetlenül elvárjuk az ezen ügyeinkben való közreműködést, mi több, ha tudjuk, jogi kötelezettségeket telepítünk rájuk a teljesítés érdekében, akár a nyomtatott sajtóról, akár a szabályozás számára még szinte láthatatlan *over-the-top* szolgáltatásokról²⁰ beszélünk. A változások sodrásában a médiajognak azért vannak változatlan alapvetései, mégsem eszik tehát olyan forrón a kását, és a kilencvenes évektől indult erőteljes európai liberalizációs folyamatnak²¹ szükségszerűen van egy végpontja, amelynél tovább nem érdemes menni (az európai államok nem szívesen engednének például a gyermekvédelem elért szintjéből, az európai médiapiac védelméből, vagy a *must carry* kötelezettségekből²²).

Polyák Gábor kötete is utal a médiaszabályozás és -politika történelmileg kialakult és így mára szinte adottságként kezelt alapvetéseire, többek között a „közérdek” és a „nyilvánosság” fogalmának, következményeinek tárgyalásánál. A közérdek elismerésére és a demokratikus nyilvánosságra alapított értékrend lehet azon *lingua franca*, amelyre alapozva az egyes, akár homlokegyenest eltérő nézetek

¹¹ *Abrams v. United States*, 250 U.S. 616 (1919).

¹² John Stuart MILL: *A szabadságról* (Budapest: Századvég 1994). [Első, eredeti kiadás: 1859.]

¹³ SZÉCHENYI István: *Hitel* (Pest: 1830); SZÉCHENYI István: *Világ* (Pest: 1831); SZÉCHENYI István: *Stádium* (Lipscse: 1833).

¹⁴ DEÁK Ferenc: „Országgyűlési beszéd Wesselényi Miklós báró és a szólásszabadság védelmében, Pozsony, 1835. június 16” in DEÁK Ferenc: *Válogatott politikai írások és beszédek I.* [szerk. DEÁK Ágnes – MOLNÁR András] (Budapest: Osiris 2001) 107.

¹⁵ *Kossuth Lajos hírlapi cikkei* [szerk. KOSSUTH Ferenc] (Budapest: Athenaeum 1906).

¹⁶ *Gróf Dessewfy Aurél összes művei* [szerk. FERENCZY József] (Budapest: 1887).

¹⁷ EÖTVÖS József: *Kelet népe és Pesti Hírlap* (Pest: 1841).

¹⁸ Alexander MEIKLEJOHN: *Free Speech and its Relation to Self-Government* (New York: Harper 1948); Jürgen HABERMAS: *Strukturwandel der Öffentlichkeit. Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft* (Berlin: Neuwied 1962).

¹⁹ Edwin C. BAKER: *Human Liberty and Freedom of Speech* (New York – Oxford: Oxford University Press 1989).

²⁰ BARTÓKI-GÖNCZY Balázs: „Connected TV – új szabályozói kihívások a horizonton” *Infokommunikáció és Jog* 2012/5–6. 184–191.

²¹ Shalini VENTURELLI: *Liberalizing the European Media. Politics, Regulation, and the Public Sphere* (Oxford: Clarendon Press 1998).

²² A médiaszabadsággal és -pluralizmussal foglalkozó magas szintű munkacsoport jelentése, http://ec.europa.eu/information_society/media_taskforce/doc/pluralism/hlg/hlg_final_report.pdf; *The Challenges of Connected TV. Note.* European Parliament, Directorate-General for Internal Policies, 2013, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/513976/IPOL-CULT_NT%282013%29513976_EN.pdf.

képviselői megértik egymást. Ugyanakkor az elmúlt huszonöt év Magyarországon arról (is) szólt, hogy a médiaszabályozás, médiapolitika egyes kérdéseinek nyilvánosság előtti diskurzusa szinte világnézeti kérdéssé vált. Nagy utat tettünk meg e vitákban attól az állásponttól, hogy „akinek sajtó kell, vegyen magának”,²³ odáig, hogy ma egy sokszínű, jelentős számú szereplőt felvonultató, igaz, a gazdasági viszonyokhoz és a politikához fűződő kapcsolatát hosszabb távon és megnyugtató módon rendezni egyelőre nem tudó médiavilággal rendelkezünk. Ennek ellenére, vagy éppen ezért, a sajtószabadság, médiaszabályozás, médiapolitika alapvető kérdései még mindig kitárgyalatlanok a közpolitika és a társadalom érdeklődő tagjainak (ideértve a média munkásait is) szintjén; jobb híján a kevés számú, erre specializálódott jogász, médiakutató, egyéb marginális társadalmi kisebbség birkózik e kérdésekkel.

A kötet a vizsgált kérdés alapvető fogalmai köré rendezi tartalmát, amelyek a következők: „médiarendszer”, „médiapolitika”, „nyilvánosság”, „médiahatás”, „technológia”, „piac”. Ezek azonban nem választhatók el élesen egymástól, részben átfedésben vannak egymással, így egy-egy témához a kötet többször is visszakanyarodik. Emiatt olyan érzése van az olvasónak, mintha egy egyetemi előadás-sorozatot hallgatna, ami vissza-visszautal korábban már bemutatott kérdésekre, kiegészítve azokat az éppen tárgyalt újabb téma kontextusában is. Ezek a fent felsorolt alapvető fogalmak, és így a kötet által tárgyalt kérdések valóban meghatározóak. Kiváló és előremutató kezdeményezés a médiaszabályozás és a médiapolitika azonos súlyú, egymás melletti tárgyalása, még akkor is, ha tudjuk, hogy ezek nem feltétlenül egymást támogató, egymással kéz a kézben járó rendszerek. A kötet így sokkal inkább egy ideálképet kíván meghatározni (miközben nagyon is nem-idealista módon mutatja be a szerző által elutasított jelenségeket), amelyben a politikai döntéshozatal és a jogi szabályozás (ideértve természetesen a mindenkori politikai döntéshozatal idején a múltból megörökölt szabályozást, annak gyakorlatát, belső koherenciáját, előzményeit és elméleti alapjait) egymást támogatva, egymásra tekintettel létezik és működik. A magyar médiaszabályozás egyes kérdéseinek a megjelenése elegánsan visszafogott, azaz a szerző láthatóan törekszik arra, hogy amit leír, az ne legyen mindennapi vitáinkhoz kötött, azokat valamelyest haladja meg. Údító jellegzetessége a könyvnek, hogy elrugaszkodva a rövid sajtónyilatkozatok és konferencia-előadások világtól, a szabályozásról még vázlatosságában is egy a korábbinál árnyaltabb képet ad, helyenként egyenesen pozitívnak ítélve bizonyos elemeit.

Szerencsére az utóbbi években sokszorosára nőtt a korábbi, magyar nyelven elérhető médiajogi és -politikai szakirodalom Magyarországon. Amikor elkezdtem a média és a szólásszabadság egyes kérdéseivel foglalkozni, és először értelemszerűen a rendelkezésre álló magyar nyelvű műveket kerestem, lényegében két nap alatt ki lehetett olvasni az országgyűlési könyvtárban az összes, idevágó címet. A következő lépés az volt, hogy e publikációk lábjegyzeteiben hivatkoztam, fontosabbnak tűnő külföldi könyveket, cikkeket kerestem, de e keresgélés közben vált nyilván-

²³ BENCSIK Gábor: „Kié a sajtószabadság?” *Magyar Jog* 1992/3. 165–166.

valóvá, hogy azokon kívül mennyi minden *van még*, hogy a szakirodalom beláthatatlanul széles, ráadásul évről évre óriási ütemben gyarapodik. Egy mai egyetemi hallgatónak már nem túl nehéz elindulnia ezen a felfedezőúton, hiszen az elmúlt tíz évben jelentős mennyiségű kiadvány született, és ami különösen fontos, a külföldi alapművek magyar kiadásai is sorra látnak napvilágot. Ebben a munkában még az Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézetben Polyák Gábor is részt vett,²⁴ hogy azután az még nagyobb léptékben folytatódjék a Médiatudományi Intézetben belül, valamint az MTA BTK Médiatudományi Kutatócsoportjában.²⁵ Ez a szorgos munka akkor hoz gyümölcsöt, ha e művek segítségével egy olyan, vitatkozó tudományos közeg teremthető, amely elrugaszkodik a napi ügyektől, és az alapkérdésekre is választ, ideális esetben tudományos konszenzust keres. Ehhez sok könyv, sok vita és beszélgetés kell még.

A médiajog nem alkalmas arra, hogy egymagában alapvetően befolyásolja a média működését. A médiapiac kiszolgálóként működő jogászok kötetbe ékelt nyilatkozataiból is ez világlik ki: a 2010/11-es előzetes félelmek a szabályozástól nem testesültek meg tényleges, a piaci szereplők által elszenvedett károkban, éppen ellenkezőleg. (Ennek okait persze lehet eltérően látni: a jóindulatú megközelítés szerint minden úgy történt, ahogyan tervbe volt véve, a saját maga érdemeit kereső megközelítés szerint pedig a szabályozás nyomán gerjesztett felháborodás készítette önmérsékletre a jogalkalmazókat.)

Az is tény, hogy a médiajog, illetve általában véve a jogi szabályozás önmagában nem is képes a valós társadalmi folyamatok és a jelentkező problémák megragadására. A szabályozás és a jogalkalmazás mögött ott kell, hogy álljanak a történet-tudomány, a filozófia, a szociológia, a politológia stb. eredményeinek recipiálása. Ezek hiányában a jogalkotás és -alkalmazás többé-kevésbé spontán rögtönzésre van ítélve, a döntéshozó szubjektív előfeltevéseire kell, hogy alapozzon. A tartalomszabályozás kérdéseiben nehéz úgy döntést hozni, hogy nem tudjuk még csak megközelítőleg sem, hogy milyen módon és mértékben hat a média a közönségére, hogyan tér el ez a hatás médiumonként. Két szélsőség között vergődünk, vagy attól rettegünk, hogy gyermekeinkből egy tabletgép automatikusan szociopata szörnyeteget csinál, vagy azt mondjuk, ez a hatás egyáltalán nem is létezik (a két szélsőség

²⁴ POLYÁK Gábor (szerk.): *Médiapolitikai szövegyűjtemény* (Budapest: Gondolat – AKTI 2009); DANIEL C. HALLIN – PAOLO MANCINI: *Médiarendszerek* (Budapest: Gondolat – AKTI 2009); DES FREDMAN: *A médiapolitika mint közpolitika* (Budapest: Gondolat – AKTI 2012).

²⁵ Utóbbi két intézmény működésében és az általuk gondozott könyvsorozatok kiadásában jelen sorok írója is érintett. A Wolters Kluwer sorozatában megjelent külföldi művekre lásd pl. BEN H. BAGDIKIAN: *Az új médiamonopólium* (Budapest: Wolters Kluwer 2012); ROBERT W. MCCHESENEY: *Mi a baj a médiával? Az Egyesült Államok médiapolitikája a 21. században* (Budapest: Wolters Kluwer 2013); OWEN M. FISS: *Megosztott liberalizmus – A szólásszabadság és az államhatalom sokféle arca* (Budapest: Wolters Kluwer 2013); CASS R. SUNSTEIN: *Republic.com 2.0* (Budapest: Wolters Kluwer 2013); DAVID CROTEAU – WILLIAM HOYNES: *A média mint üzlet. Nagyvállalati média és közérdek* (Budapest: Wolters Kluwer 2013); PERRY KELLER: *Európai és nemzetközi médiajog. Liberális demokrácia, kereskedelem és az új média* (Budapest: Wolters Kluwer 2014); LEE C. BOLLINGER: *A toleráns társadalom – Korlátlan, erőteljes és szélesre nyitott* (Budapest: Wolters Kluwer 2014); FREDERICK SCHAUER: *A demokrácia és a szólásszabadság határai. Válogatott tanulmányok* (Budapest: Wolters Kluwer 2014).

sajátos módon vegyíthető, például a közszolgálati média körüli vitákban, ahol egyazon szerző tagadhatja a médiahatás létét, és vélheti a demokráciát megsemmisítő, a politikai pártok esélyeit végletesen felborító sajátosságnak a közmédia feletti politikai befolyás jelenségét). Úgyszintén, ismételgethetjük a technológiai determinizmus azon teóriáját, miszerint a technológia adottságai eleve lehetetlenné teszik az újabb szolgáltatások szabályozását,²⁶ ami valójában a hagyományos médiafelfogás egészében (tehát alapvető elveivel együtt) történő meghaladásának kívánalmát, és az egyes érintett államok közötti konszenzus lehetetlenségét eleve megdönthetetlenként vélelmező felfogást kívánja leplezni, illetve szebb köntösbe öltöztetni.

A multidiszciplináris megközelítés ma tehát nem jellemzi a médiajog és a médiapolitika felőli gondolkodást, de ez jelentős részben magának a tudománynak a mulasztása. A szerző köteté felveti és érzékelteti ezt a hiányt, és ha betölteni nem is lehetséges ily módon, legalább feldolgozza az e tekintetben nem túl bőséges magyar szakirodalmat és kitekint egyes, külföldi alpművekre is. A kezdeményezés kiváló, azt kívánhatjuk, kövesse folytatás, ami a különböző tudományterületek képviselőinek együttműködését, tevékenységeik némi összehangolását feltételezi.

A jogi fikció az, ha a jogalkotó valamely nem valós tényt valósnak fogad el, illetve azonosnak mond ki más ténnyel, holott tudja, hogy eltérőek („A dolog módjára hasznosítható természeti erők” dolgok).²⁷ Az irodalmi fikció kitalált történetek elmesélése. A médiajogászok tevékenysége szükségszerűen az utóbbihoz áll közel, és így egy fiktív világban élnek életük jelentős részét. Fikció az, ha úgy véljük, a bíróságoknak a tudomány vívmányait figyelembe véve kellene meghozni döntéseiket (46. o.). Fikció az, ha a médiaszabályozás abból indul ki, hogy a közérdek jogilag is előírt tisztelete felülkerekedhet a médiapiaci szereplők gazdasági érdekeinek képviselésén (238. o.). Fikció az, ha egy olyan demokratikus közvélemény-fogalomból indulunk ki és kísérreljük meg jogi eszközökkel támogatni, ahol az állampolgárok nagy része tudatos, tájékozódó, érvek-ellenérvek alapján hoz nagyszámú, megfontolt döntéseket (126. o.). Fikció az, ha úgy véljük, belátható időn belül lesz olyan erős és önérzetes újságíró-társadalmunk, amely függetlenségét mindenkitől (értsd: a politikán túl a gazdasági szereplőktől és saját tulajdonosától is) megvédi, és így a gyenge teljesítményre nem lehet többé mentség a külső beavatkozás miatti autonómia-hiány (140. o., 237–238. o.). Fikció az, ha úgy gondoljuk, a „kiegyensúlyozott tájékoztatás” törvényi előírásától valóban kiegyensúlyozott, objektív, etikus, a közérdeket szolgáló lesz a kötelezett médiumok hírszerkesztési gyakorlata (143. o.). Fikció az, hogy a joghatósági szabályok meghatározása útján az egységes európai médiapiac képes lesz életben tartani a kisebb államok saját piacát is, és egyúttal tekintettel lenni a nemzeti kulturális és társadalmi sajátosságok eltéréseire a szabályozás alkalmazásakor (273. o.).

Itt és most azonban a fikciók dicséretét kell zengeni mégis. A közérdek szempontjait akkor is figyelembe kell venni, ha a szabályozás csak töredékesen képes elősegíteni azt, mert ennek alternatívája, a teljes liberalizáció még ezt a töredékes sikert

²⁶ Az e felfogást megalapozó teóriát lásd Ithiel de SOLA POOL: *Technologies of Freedom* (Cambridge: Harvard University Press 1983).

²⁷ LÁBADY Tamás: *A magánjog általános tana* (Budapest: Szent István Társulat 2013) 145.

is eliminálná. Lehet-e más célunk, mint a nyilvánosság olyan irányú működtetése, amely támogatja az önálló állampolgári döntéshozatalt, függetlenül attól, hányan élnek e lehetőséggel (elismerve, hogy lényegében az Alkotmánybíróság is tudatosan egy fikcióra, azaz nem való tényekre alapozza a maga nyilvánosságra vonatkozó gyakorlatát)? Nem kell-e felkínálni az önvédelem lehetőségét az újságíróknak akkor is, ha azt nem gyakorolják (így kerülhet be ez, a „belső sajtószabadságot” biztosító szabály a törvénybe, mintegy irodalmi fikcióként)?²⁸ Nem kell-e lépéseket tenni a gazdasági túlhatalom és a véleménymonopólium elleni fellépéssel szemben akkor is, ha azok kijátszhatók, és ha azt is tudjuk, hogy a sokféle piaci szereplő nem vezet automatikusan sokféle, eltérő tartalomhoz is?²⁹ Nem kell-e fenntartani a kiegyensúlyozott tájékoztatás egyre inkább szimbolikussá váló szabályát az etikus magatartásra felszólító hangos – bár nem kikerülhetetlen – figyelmeztetésként?³⁰ Nem kell-e mégiscsak örülnünk – minden tökéletlensége és sajnos általunk megfizetendő ára mellett is – az egységes európai piacnak, amely lehetővé teszi a médiumok szabad mozgását, és így a közönség választási lehetőségeinek növekedéséhez járul hozzá?³¹

Ha e fikciókat kiemeljük a szabályozásból és a médiapolitikából, nem marad benne semmi, ami említést érdemelne. A cél, hogy e szabályozási vágyálmok fikciós jellege minél nagyobb mértékben halványodjék. A most bemutatott kötet is lényegében egy elképzelt, ideális állapotot fest fel, miközben nem szakad el a realitástól.

Sok tekintetben mást gondolok egy sor médiajogi és -politikai kérdéstről, mint a szerző. Ezzel együtt is, az a *statement*, ami a bemutatott kötetből kiviláglott, egy lehetséges közös alapot vázol fel. Az ördög persze a részletekben lakozik, és egy közös alapról is sokfelé lehet az egyes rész kérdésekben elindulni. De ha legalább létezne ilyesmi, az már önmagában előrébb vinné üggyünket.

Koltay András*

²⁸ *Royal Commission on the Press 1974–7 Final Report*, HMSO, 1977.

²⁹ MÓNICA ARIÑO: „Versenyjog és sokszínűség az európai digitális műsorszolgáltatásban: az ír kitöltése” *Infokommunikáció és Jog* 2008/december 280–290.

³⁰ POGÁCSÁS Anett: „A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megjelenése az európai jogrendszerekben” in KOLTAY–TÖRÖK (3. lj.) 97–131.

³¹ JACKIE HARRISON – LORNA WOODS: *European Broadcasting Law and Policy* (Cambridge: Cambridge University Press 2007).

* Egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, az NMHH Médiatechnológiai Tanácsának tagja, az MTA BTK Médiatechnológiai Kutatócsoportjának vezetője, 1088 Budapest, Szentkirályi u. 28–30.

E-mail: koltay.andras@jak.ppke.hu.